

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.

۲۰۲۱/۱۰/۲۶

فضل الرحمن فاضل

سفیران افغانستان در مصر قسمت چهارم

خوانندگان گرانقدر پورتال افغان جرمن آنلاين! این نوشته جناب محترم فضل الرحمن فاضل در شکل یک کتاب تدوین شده است بناءً افغان جرمن آنلاين آنرا با همان فورمات در خدمت شما قرار می دهد. با حرمت

داوی و فلسطین

مرحوم عبدالهادی داوی حینی که در مصر به حیث سفیر افغانستان ایفای وظیفه می کرد، به مسأله فلسطین دلچسپی فراوان داشت و اوضاع جاری در آن سرزمین و موقف جهان عرب را وقتاً فوقتاً به وزارت خارجه افغانستان گزارش می داد و افزون بر آن با مفتی بزرگ فلسطین حاج سید محمد امین الحسینی نیز به سان سلف خویش محمداصداق المجددی روابط نزدیک داشت.

داوی در یکی از نامه هایش از انتقال وزارت خارجه یهودیان به قدس ، عنوانی علی محمد خان وزیر خارجه به تاریخ ۲۸ سرطان ۱۳۳۱ هجری خورشیدی یعنی سه روز قبل از پیروزی قیام افسران آزاد در مصر چنین می نگارد: «.. یهودی ها وزارت خارجه خود را شروع کرده اند که به بیت المقدس نقل بدهند و

د پانو شمیره: له ۱ تر ۴

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی دلیکنیزی بنی پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

برین مسأله ممالک عربیه پروتست^۱ داده اند که خلاف مقررات سابقه است و خلاف مقررات «یو . ان» {UN} است و در این خصوص عزام پاشا سرمنشی جمعیه عربیه {عرب لیگ} با سفیر امریکا در مصر نیز ملاقاتی کرده است و قرار گفته امیر شهابی سفیر شام شریف {سوریه} در مصر، امید می رود که یهودی ها را مجبور کنند که این قدم برداشته را پس بگیرند؛ ولی ممالک اسلامیه باید بیدار باشند که یهودی ها در نظر دارند که به جای مسجد اقصی ترمیم شده عمر رضی الله عنه، هیکل خود را تعمیر کنند و باید وزارت خارجه ما کلمات مناسبی در این موضوع که دلیل گوش به هوا بودن مسلمانان افغانستان را ثابت کند؛ بگویند و مقالاتی در جراید درج شوند.»

علی محمد خان وزیر خارجه افغانستان به تاریخ ۱۳ میزبان ۱۳۳۱ در پاسخ داوی می نگارد: «در باره این که یهودی ها وزارت خارجه خویش را به بیت المقدس نقل می دهند، شرحی را متذکر شده اید، مراتب آن به ریاست مطبوعات ابلاغ شد که در زمینه به جراید افغانی شایعاتی بنمایند، حینی که مضمونی به روزنامه های کابل نشر شد، کتنگ آن در ثانی به جلالتمآب شما فرستاده خواهد شد.»

مرحوم داوی به تاریخ ۳۰ سرطان ۱۳۳۱ نامه دیگری عنوانی علی محمد خان وزیر خارجه در این رابطه می نگارد که در آن آمده است: «نقطه دیگری که در راپور دو روز پیش خود اشاره کرده بودم، مسأله انتقال وزارت خارجه حکومت یهودی ها به قدس شریف، هنگامه این مسأله حیرت افزا و وخیم روز به روز بزرگ شده می رود، چنانچه فضیلت مآب مفتی اعظم فلسطین از اینجانب وقت خواست و به ساعت ۶ عصر وقت دادم، آمدند (با دونفر دیگر از همکاران شان) و از اراده بد یهود برای تصرف بر مسجد اقصی - لاسمح الله - ذکر کردند و گفتند که شرق اردن یک موسسه انگلیزی است؛ زیرا گلوب پاشا که جنرال و سپه سالار آن ها است، طرفدار یهود می باشد و اوست که یهودی ها را در فلسطین موقع داد، ورنه مجاهدین عرب آن ها را می کشیدند (از بیت المقدس) بدین مناسبت جمعیه عربیه و منشی عمومی آن عزام پاشا و ما هیأت العربیه العلیا لفلسطین (که رئیس آن خود مفتی صاحب اعظم است، سخت بیقرار شده اند. مفتی اعظم به اسکندریه رفته و با رجال مهم مثل حافظ عفیفی پاشا، سری پاشا، عزام پاشا و رجال عسکری در این باب ملاقات ها کرده است و شاید شاه را هم دیده باشد) شروع به یک پروگرامی {پروگرام} نموده ایم که خلص آن را در چند ورق نوشته و برای تقدیم به حضور اعلیحضرت همایونی پادشاه افغانستان به شما می سپارم.

داوی آنچه به مفتی فلسطین گفته است، آن را چنین بیان می کند:

«گفتم به سبب مسلمانی، ما خود سخت متأثریم و شما می دانید که تا به حال حکومت اسرائیل را نشناخته ایم و نمی خواهیم که بشناسیم؛ مردم ما برای امداد های مالی و جانی به قبله اولی خود حاضرند و در وقت غزای شما با یهود، هزارها نفر افغانستان حاضر شدند که اگر ایران یا پاکستان راه می دادند، برای اشتراک در جهاد به فلسطین می آمدند، ولی متأسفانه راه بسیار دور است؛ ولی هرچه ممکن است ما حاضر خواهیم بود، لایحه شما را با ترجمه آن ان شاء الله به حضور اعلیحضرت معظم همایونی به توسط وزارت جلیلیه خارجه تقدیم می کنم.»

مرحوم داوی به گزارش محض اکتفا نکرده، بل نظر خود را در مورد این قضیه سرنوشت ساز با مخاطب قراردادن محمدعلی خان وزیر امور خارجه افغانستان، چنین تسجیل می کند:

«جلالتمآب! من چنان می اندیشم که اگر افغانستان در تشبثات برای حفظ مسجد اقصی و کل مسأله فلسطین قدم های جدی تر و دلاورانه تری بردارد، برای افغانستان ضرر نمی کند؛ زیرا با یهود همسایه نیست که تجارت یا اتباع ما از آن ضرر بکشند یا مجبور به کدام جنگ شویم، حالانکه در داخل، مردم ما غیرت دینی حکومت خود را تحسین خواهند کرد و در خارج، خاطر ممالک عربیه را نسبت به پاکستان، ما بیشتر جلب نموده خواهیم توانست. امروز به سبب اجتماعات، کانفرانس ها، نطق ها، نشریات فوق العاده که مسلمانان پاکستان عاید به فلسطین می کنند، حکومت پاکستان در ممالک عربیه نفوذی پیدا کرده است. اگر ما هم این کار را تنها -

^۱
(protest)

بر علیه یهود- جدی‌تر اقدام می‌کنیم جلب توجه اعراب را کرده می‌توانیم و هم یهود بحمدالله نفوذ و قدرتی مثل برتانیه یا امثال آن ندارند که اسباب زحمت ما شوند. البته اجرهای آن علاوه بر این است، باقی اختیار به حضور اعلیحضرت معظم همایونی و والاحضرت است و ما مطیع اوامر هستیم. با احترامات فایقه، عبدالهادی»

علی محمد خان در پاسخ این نامه به تاریخ ۳۱ سنبله همان سال نوشته است: «به کمال احترام، وصول مکتوب نمبر ۱۵۱/۳۱ مورخ ۳۰ سرطان ۳۱ سفارت کبرای محترمه را بدینوسیله اطمینان داده، اصل مکاتبه جلالت‌مآبی به دارالتحریر شاهی فرستاده شد که از حضور اعلیحضرت همایونی گزارش دهند.»

بعد از پیروزی افسران آزاد در مصر در ۲۳ جولای ۱۹۵۲ و خلع ملک فاروق از قدرت، از آنجایی که سفیر افغانستان در مصر، همچنان سفیر در حجاز یا عربستان سعودی نیز بود، بعد از تحول در مصر، داوی جهت تقدیم اعتمادنامه به ملک عبدالعزیز رهسپار ریاض گردید؛ از همین رو بازعامت جدید مصر ملاقات داوی، صورت نگرفته بود. بناءً بعد از برگشت از عربستان سعودی به تاریخ ۷ عقرب ۱۳۳۱ هجری خورشیدی به ملاقات جنرال محمد نجیب رهبر کودتا که نخست وزیر یا رئیس حکومت مصر نیز تعیین شده است می‌رود. اینک فرازهایی از آن گفت و شنود آن ملاقات مهم را در اینجا می‌آورم:

جنرال نجیب، داوی را در پهلوی خود نشاند، می‌گوید: بسیار خوش هستم که با هم می‌بینیم. داوی: بسار شکر گزارم که مرا فرصت تشرّف دادید، البته به جلالتمآب شما معلوم خواهد بود که اینجانب از دونیم ماه است که به عربیه سعودیه برای تقدیم اعتمادنامه رفته بودم^۲، لهدا با وجود شوق زیاد، دیرتر مشرف می‌شوم.

جنرال نجیب: باکی نیست، من می‌دانم. بین مسلمان ها روابط قلبیه است که مراسم {تشریفات} آن را متأثر نمی‌سازد. من بسیار افغانستان را که برادر دینی ماست قدر می‌کنم و اعلیحضرت محمد ظاهر شاه را که از پادشاهان خوش اخلاق و دایماً مصروف خدمت وطن خود است، دوست دارم و می‌خواهم مناسبات افغانستان و مصر روز به روز ترقی کند.

داوی: البته در افغانستان از اینکه نهضت جدید مصر، اساس های اخلاق را اهمیت زیاد می‌دهد و مناسبات را با دولی که ثقافت مشترک دارند، بیشتر آرزو دارد، اسباب خوشی زیاد گردیده است، خصوصاً مصر و افغانستان که اساس های محبت آن را علاوه بر ثقافت مشترکه، شخصیت و فداکاری های سیدجمال الدین افغانی در عصر حاضر مستحکم کرده است که از آن امید های بزرگی می‌توان کرد و این احساسات را از همه بیشتر، حضور اعلیحضرت ما المتوکل علی الله دارند.

جنرال نجیب: همین مطلب بر زبان من بود؛ ولی شما پیشتر اظهار کردید. ما شیخ {سید جمال الدین} را استاد و مقتدای نهضت های مصر تا امروز می‌شناسیم؛ مناسبات ما باید از محض اخوت پیشتر برود، خصوصاً مناسبات تجارتي....

داوی: اینجانب و جمیع اعضای سفارت افغانستان خود را بیگانه و مصر را از وطن خود کم نمی‌دانند. (جنرال نجیب بر زانوی من با دست راست خود به محبت زده و گفت) یقیناً در مقابل حوادث زمانه، باید مسلمان ها با همدیگر دست بدهند؛ چرا که با بی‌اتفاقی نجات و ترقی مشکل است؛ مناسبات شما و پاکستان چطور است؟

داوی: متأسفانه در تمام مملکت های شرقی تنها پاکستان است که با ما راه عناد می‌پیماید، بر تجارت ما فشار های زیادی وارد آورده، گناه ما این است که ما صدای پختونستان را تایید می‌کنیم. جنرال نجیب: مسأله حدود است؟

^۲ جریده " البلاد " چاپ عربستان سعودی در شماره مورخ ۲۸ ذو القعدة سال ۱۳۷۱ هجری قمری (۱۹ اگست ۱۹۵۲م) خویش نگاشته است که شهزاده سلطان بن عبد العزیز والی ریاض بعد از نماز شام ۲۲/۱۱/۱۳۷۱ هـ ق (۱۳ اگست ۱۹۵۲م) به مناسبت تقدیم اعتمادنامه آقای عبدالهادی داوی به جلالتمآب ملک عبد العزیز، برای تکریم موصوف در کاخ " سویدی " در ریاض مهمانی مجلی ترتیب داده است. این خبر به تاریخ ۷ سپتمبر ۱۹۵۲ م در جراید مصری از جمله در روزنامه "الاهرام" و "الأخبار الجدیدة" نیز بازتاب یافته است.

داوی: نه تنها مسأله حدود است، بلکه برای ما مسأله حیاتی است. چرا که دائماً سبب بزرگترین حفظ استقلال افغانستان در مقابل حملات و نقشه های امپریالیست ها، طرفداری همین افغانان سرحد شده است و از این معلوم ایکسلانس {جلالتمآب} شده می تواند که چقدر حیاتی است.

جنرال نجیب: من بسیار معلوماتی در این باب ندارم.

داوی: اگر وقت ایکسلانس {جلالتمآب} مساعد باشد، من تفصیلات تقدیم می کنم؟

جنرال نجیب: (سر خود را به اثبات حرکت داد.)

داوی: پختونستان منطقه ایست که اهالی آن همه افغانان اند و هفت میلیون هستند.

جنرال نجیب: (با تعجب) ۷ میلیون؟

داوی: بلی ایکسلانسیه حساب انگلیزها ۷ میلیون، ورنه خودشان خود را بیشتر می گویند؛ نژاد، زبان، دین شان مثل ماست، جغرافیا و تاریخ ما یکی است، آن ها بهترین مدافع از نشر امپراطوریت انگلیز ثابت شده اند، چه از وقتی که سیلاب انگلیس به افغان ها رسید، در سرعت رفتار و کامیابی آن توقف و تخفیف بسیار نمایان رو داد و آخر هم از همانجا برگشت، از یک و نیم صد سال با انگلیزها و جب به جب محاربه کردند. به قرار اعترافات مطبوعه انگلیزها، بهترین محاربین دنیا ثابت شده اند، اینها آزادی خود را می خواهند، هزارها آزادی خواهان آن ها در محابس پاکستان بی محاکمه به سر می برند، ما الحاق آن ها را به افغانستان آرزو نداریم و نه خود آن ها خواهش دارند و چون با قوم خود ملحق شدن نمی خواهند با پاکستان چسان به الحاق راضی خواهند شد؟! اینجانب ان شاء الله تعالی لتریچر موجود به این مسأله را به حضور شما تقدیم می کنم.

(جنرال نجیب سر خود را به تصدیق یعنی قبول حرکت داد.)

داوی: عاید به سیدجمال الدین افغانی، ان شاء الله احتفالی خواهیم کرد، اگرچه هنوز روز را تعیین نکرده ایم؛ ولی امید است شما تشریف خواهید آورد.

جنرال نجیب: ضرور این وظیفه ماست.....»^۳

صمیمیت میان داوی و جنرال محمد نجیب باعث می شود که جنرال نجیب به تاریخ ۶ جوزای ۱۳۳۲ هجری خورشیدی که معمولاً جشن استقلال را محمد هاشم خان صدر اعظم ترجیح می داد^۴ در آن روز تجلیل گردد به مناسبت سی و پنجمین سالگرد استرداد استقلال شخصاً به سفارت افغانستان در قاهره می آید. مرحوم عبدالهادی داوی طی نامه شماره ۳۰۰ مورخ ۱۱ جوزای ۱۳۳۲ هجری خورشیدی خویش عنوانی سلطان احمد خان وزیر امور خارجه، آمدن جنرال نجیب را چنین به تصویر می کشد: " ...حضرة اللواء ارکان حرب محمد نجیب رئیس الوزراء و قاید نظامی مصر، به ساعت پوره ۹ بجة شب با پیشانی باز و چهره خندان تشریف آورده و با هر یک از مدعوین جداگانه التفات نموده و طوری که در دیگر دعوت ها دیده شده بود، بیشتر از ۱۵ دقیقه هیچ توقف نمی کرد، لکن در دعوت سفارت ما، در حدود یک ساعت نشست و به منتهای صمیمیت پیش آمد نموده و بعد برگشت. مثل این، وزیر خارجه مصر و بعضی از وزراء و تمام سفرا یا نمایندگان شان تشریف آورده و دعوت ما تا حوالی ساعت ۱۱ شب دوام داشت و بعد از آن، به دعای سلامتی شاه محبوب ما الحمد لله، کامیابانه خاتمه یافت."

بقیه دارد

داوی و مسأله پختونستان

^۳ از گزارش ملاقات داوی با جنرال محمد نجیب، موجود در آرشیف سفارت افغانستان در قاهره.
^۴ اسناد آرشیف سفارت افغانستان در قاهره می رساند که در سال دوم جمهوریت محمد داود خان یعنی در ۱۳۵۳ هجری خورشیدی متحد المالی به همه نمایندگی های سیاسی افغانستان در خارج کشور، از طرف وزارت خارجه در کابل صادر گردید که از تجلیل معمول همه ساله استقلال در روز ۶ جوزا ممانعت به عمل آمده و هدایت داده شد تا ۲۶ سرطان هر ساله به نام " روز جمهوریت" تجلیل گردد.